

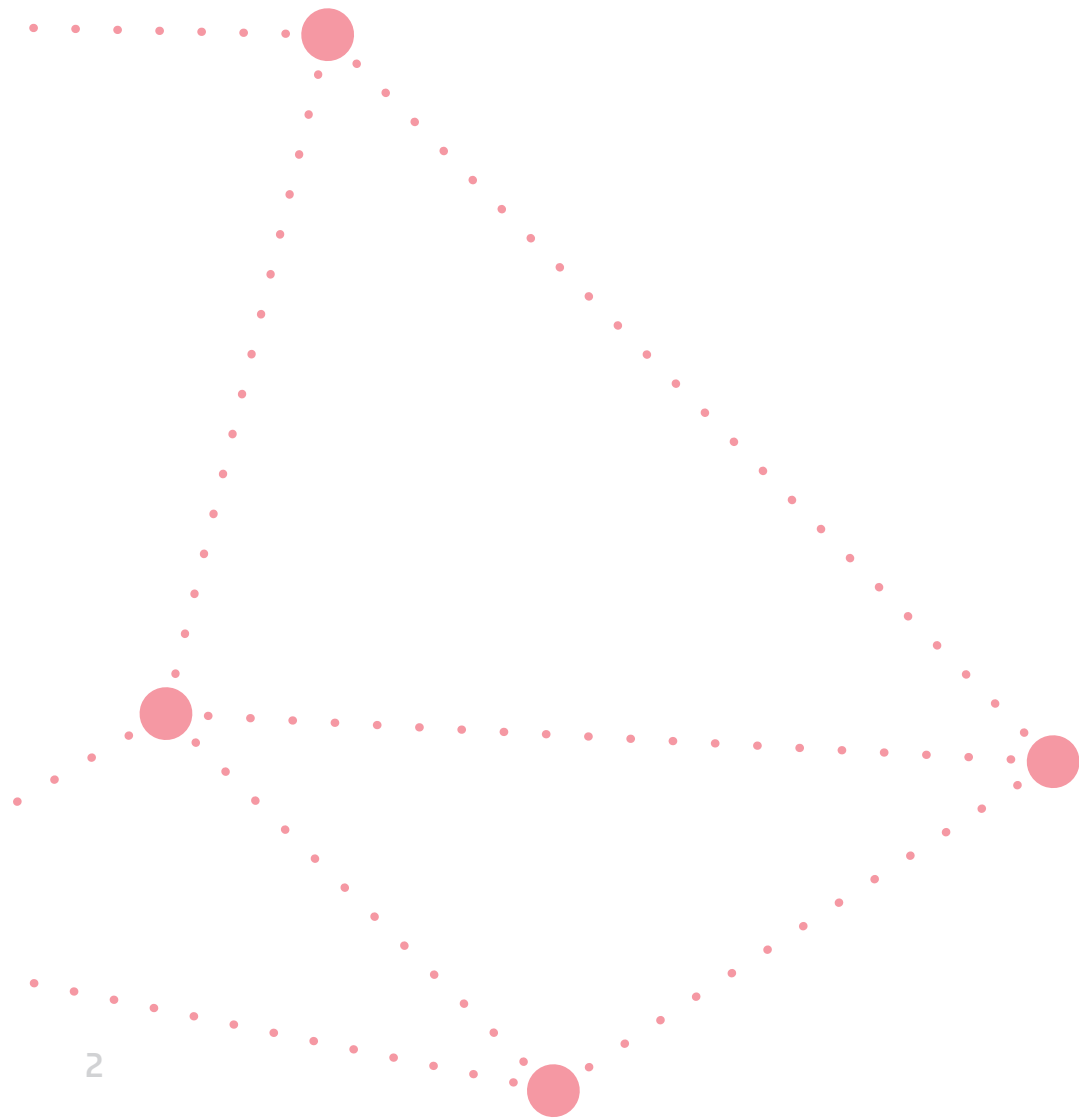
INSPIRATIEGIDS DUURZAME VOEDING

Wereldhuis West-Vlaanderen

Provinciaal forum voor relaties met het Zuiden

west-vlaanderen
de gedreven provincie

Inhoudstafel

Voorwoord	_ 5
Inleiding	_ 6
Duurzame Ontwikkeling: een mondiaal kader lokaal vertaald	_ 10
De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen	_ 10
Duurzame ontwikkeling	
Agenda 2030	
Duurzame voeding	_ 13
V.L.E.E.S.	
Korte keten	
Fair trade	
Samen naar een duurzame wereld	_ 20
Call to action	
Wat kunnen gemeentebesturen en scholen doen?	
Ondersteunend aanbod	_ 24
Aan de slag in jouw gemeente	_ 24
Campagne FairTradeGemeenten	
Week van de Korte Keten	
Gemeente voor de Toekomst	
Duurzaam aankoopbeleid	
Aan de slag in jouw school	_ 33
Lekker Lokaal Natuurlijk	
GoodFood@school	
MOS	
Documentatiecentrum Wereldhuis	
Klasbakken	
Aan de slag in de klas	_ 36
Documentatiecentrum Wereldhuis	
Educatief aanbod van Inagro	
ZOOM@regio	
Kant en klare tools voor iedereen	_ 41
Geschenkmanden met lokale producten	
Tentoonstelling under construction	
Iedereen Mondiaal	
Buren bij Boeren	
Een financieel duwtje in de rug	_ 42
Gemeente voor de Toekomst	
Boerderijbezoek Met de klas de boer op	
Reglement wereldburgerschap	
Honger naar info? Brochures en andere snuistermogelijkheden	_ 46
Informatie van Inagro	
Inspiratiegidsen van Wereldhuis West-Vlaanderen	
Blijf op de hoogte- nieuwsbrieven	_ 48
Provinciale nieuwsbrieven	
Nieuwsbrieven van Inagro	
Andere nieuwsbrieven	

Brugge - Fair trade Kookbattles tijdens Feest in 't Park

VOORWOORD GEDEPUTEERDEN

Eind 2019 werd de titel FairTradeProvincie van onze provincie bevestigd. Het is een appreciatie voor de volgehouden aandacht en inspanningen voor het thema. Vanaf de start vertrok de campagne FairTradeGemeente en FairTradeProvincie vanuit de mondiale uitdaging waar landbouwers voor staan, namelijk een te lage en volatiele prijs voor hun product. Deze uitdaging geldt niet enkel voor voedselproducenten in het globale Zuiden. Ook landbouwers bij ons hebben het niet makkelijk. Het verheugt ons dan ook dat de campagne wordt opengetrokken naar een lokaal en duurzaam verhaal. Ook de Provincie poogt al meerdere jaren lokale en duurzame voedselproductie en -consumptie te promoten en ondersteunen.

Samenwerken en gedeelde verantwoordelijkheid zit in het DNA van de provincie. In de voorbije jaren werd over de grenzen van bevoegdheden, diensten en agentschappen heen, binnen de provincie samen gewerkt om op zoveel mogelijk manieren de titel FairTradeProvincie waardig te dragen.

Maar ook de samenwerking met partners buiten het bestuur –bij voorbeeld landbouwers, NGO's, gemeentes,... - was, is en blijft een meerwaarde voor het werken rond fair trade. Vijfendertig gemeentes dragen op vandaag de titel FairTradeGemeente. Ook dat is iets waar we trots op mogen zijn. Temeer dat negen gemeentes ondertussen het parcours lopen om de titel te behalen.

Gedeelde verantwoordelijkheid is fijnmazig verankerd in de hele maatschappij. Overheden en middenveld –zij het economisch, ecologisch, sociaal, academisch- moeten hun verantwoordelijkheid nemen, maar ook de individuele burger. Als we over eerlijke handel praten, zijn we allemaal betrokken partij, we zijn allemaal consumenten. Niet kiezen bestaat in deze niet. Via deze inspiratiegids maken we fair trade- en korte keteninitiatieven beter bekend en ook toegankelijker. Als Provincie zijn we trots op onze titel. We dagen u allen uit de eigen titel FairTradeBurger of FairTradeOrganisatie te verdienen, want fair trade begint hier.

Jean de Bethune
Gedeputeerde Noord-
Zuid-Beleid

Bart Naeyaert
Gedeputeerde Landbouw

Jurgen Vanlerberghe
Gedeputeerde Duurzame
Ontwikkeling

INLEIDING

Provincie West-Vlaanderen streeft naar een rechtvaardige en duurzame wereld. Ook lokale besturen, scholen en organisaties zetten hier op in. We hebben maar één wereld en we moeten er met zijn allen zorg voor dragen. Als dat besef bij iedereen aanwezig is, dan nemen we een stevige optie op een duurzame toekomst. Samen maken we werk van een duurzame, solidaire wereld die tot stand komt door geëngageerde, ruimdenkende mensen. Echte wereldburgers.

Wereldburgerschap is voor mij met de voeten in de wereld staan, weten wat er rond je leeft, je bewust zijn van wereldproblemen en een steentje bijdragen om dit zo positief mogelijk te benaderen.

Juf Elisa, Basisschool De Glimlach, Zedelgem

Vanuit de trekkersgroep van FairTradeProvincie worden jaarlijks heel wat initiatieven genomen: verduurzamen van de automaten, uitbreiden van eerlijke en duurzame aankopen, sensibiliseringsacties, ... Ook gemeentebesturen ondersteunen is een criterium om de titel FairTradeProvincie te behouden. In kader daarvan werd een werkgroep opgesteld om het provinciaal aanbod om duurzame voeding te promoten, in kaart te brengen. Hiervoor sloegen verschillende diensten de handen in elkaar:

- Dienst Minawa, wat staat voor milieu, natuur en water. Vanuit deze dienst krijgt het milieu- en klimaatbeleid van Provinciebestuur West-Vlaanderen vorm. Zowel intern de eigen werking klimaatvriendelijker maken, komt aan bod, als het stimuleren van andere actoren om dat te doen. Onder deze dienst heeft ook MOS een plaats. MOS helpt om van je school een duurzame leer- en leefomgeving te maken, samen met de leerlingen, het schoolteam en het netwerk van de school.
- Inagro. Deze organisatie is een agentschap van Provinciebestuur West-Vlaanderen. Zij doen onderzoek, informeren en adviseren land- en tuinbouwers. Aandacht gaat hierbij uit naar economie, ecologie en samenleving. Landbouweducatie en korte keten zijn hiervan voorbeelden.
- Wereldhuis West-Vlaanderen, deelwerking van de dienst EEIS (Economie en Externe en Internationale Samenwerking). Het Wereldhuis vormt het Provinciaal forum voor relaties met het Zuiden. Denk hierbij aan het ondersteunen van projecten in het Zuiden, maar ook aan initiatieven voor een groter draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking, en bij uitbreiding duurzame ontwikkeling, in West-Vlaanderen. Het Wereldhuis huisvest ook het mondiaal documentatiecentrum.

Goed Geboerd

In de trekkersgroep van FairTradeProvincie zijn verschillende diensten vertegenwoordigd. Fair trade bekijken we niet eng; we streven ernaar om het thema duurzame voeding integraal en mondiaal te bekijken. De complementariteit tussen fair trade en korte keten is al jaren een uitgangspunt. We brengen beide thema's dan ook graag gebundeld naar buiten. Zoals op de netwerkdag 'Goed geboerd' in oktober 2018, een event over fair trade en korte keten; waarbij de vraag gesteld werd: welke hefbomen hebben we als consument in handen om boeren in Noord en Zuid te versterken? 'Goed geboerd' was het resultaat van een samenwerking tussen Stad Brugge, Provincie West-Vlaanderen, Fair Trade Gemeenten, Rikolto, Broederlijk Delen, Oxfam Wereldwinkels en Inagro.

Het inspirerende programma:

16 u

- *Fairtradechocoladewandeling (stad Brugge)*
- *FairTradeGemeente: Fair Trade Begint Hier (FairTradeGemeente)*

18 u -19.30 u: gesprekstafels

- *Hoe herken je eerlijke producten? (Fair Trade Belgium)*
- *Korte keten in de supermarkt? (Rikolto)*
- *Mondiale boerenklap (moderator: Broederlijk Delen)*
- *Fair Trade: niche en mainstream, samen sterker? (Oxfam Wereldwinkels en Fair Trade Belgium)*
- *Feeding the cities (stad Brugge, VVSG)*
- *Food for the future (Rikolto)*
- *De kracht van coöperaties (gesprek met coöperatieven uit Filipijnen en België)*

19.30 u: duurzame Spijs en drank

20.30 u: Panelgesprek: Waar moet het met onze voedingsindustrie naartoe?

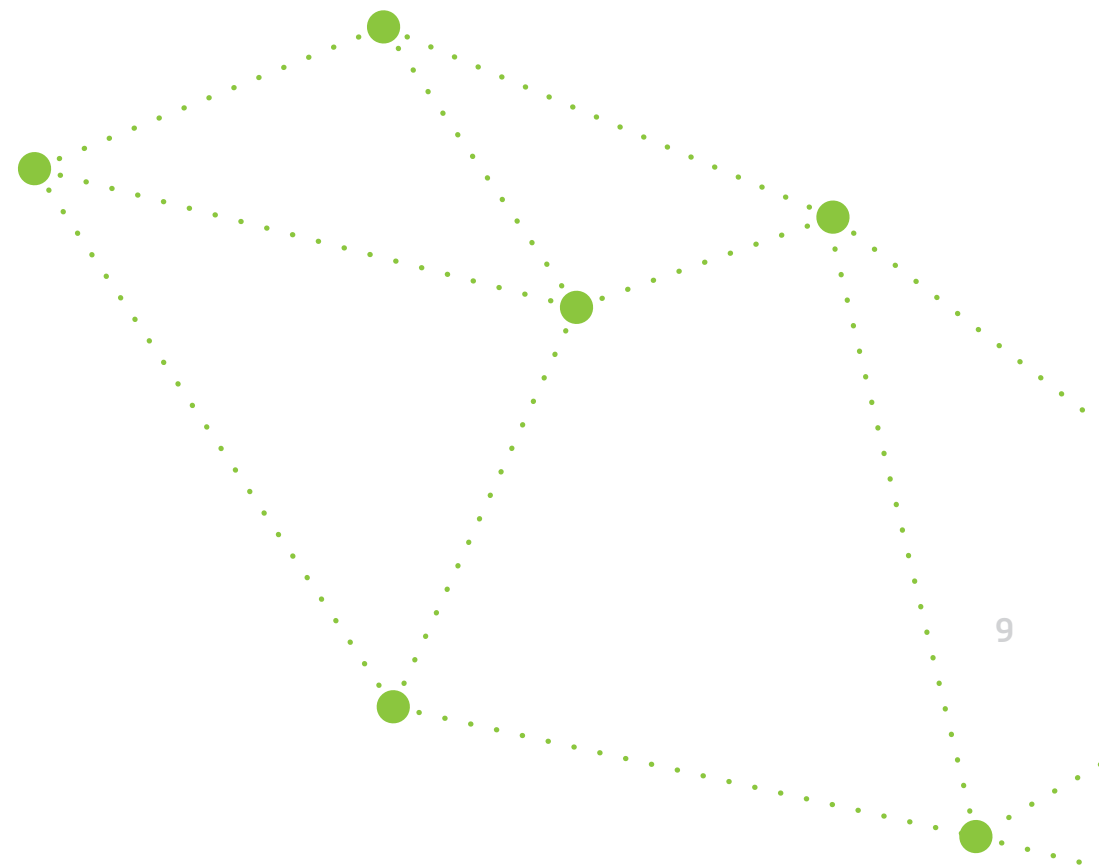
21.30 u: Netwerkmoment

Brugge - Goed Geboerd

Om deze inspiratiegids tot een overzichtelijk geheel te brengen, bleek afbakenen onontbeerlijk. Enerzijds hebben we enkel de initiatieven gebundeld voor gemeentebesturen en scholen. Anderzijds hebben we gekozen voor een focus op korte keten en fair trade. Tot slot hebben we begrensd tot initiatieven van Provincie West-Vlaanderen of Inagro zelf, of waar we minstens betrokken partij zijn.

Het resultaat is deze inspiratiegids. In het eerste deel vind je een behapbare hedendaagse theoretische kadering van het thema. In deel twee maak je kennis met het ondersteunend aanbod zelf. Zoals de naam 'inspiratiegids' doet vermoeden is het geheel doorspekt met inspirerende voorbeelden. Je hoeft immers het warm water niet uit te vinden. Informeer je, kijk rond, snuister in het aanbod en pik in op wat bruikbaar is voor jouw school, voor jouw gemeente.

DUURZAME ONTWIKKELING: EEN MONDIAAL KADER LOKAAL VERTAALD

DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

De Sustainable Development Goals (SDG's) zijn anno 2020 hét kader voor een duurzaam beleid. Wat zijn deze Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen eigenlijk?

Duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling vervult de wereldwijde menselijke behoeften van dit moment zonder de toekomst in gevaar te brengen van wie na ons komt. Kortom: genoeg voor altijd en voor iedereen. Dat betekent ook dat wat we nu doen, bepaalt hoe later eruit zal zien; en wat we hier doen, elders beïnvloedt. Duurzame ontwikkeling is pas mogelijk als er sprake is van een harmonieuze relatie tussen mensen, maar ook tussen mens en planeet.

Agenda 2030

De grote internationale agenda die het kader vormt waarbinnen we aan een duurzamere wereld werken, is Agenda 2030 van de Verenigde Naties. De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDG's) zijn het sluitstuk van deze agenda.

Duurzame ontwikkeling steunt op 5 pijlers, de zogenaamde 5 P's: Planet, People, Prosperity, Peace en Partnerschip. Deze 5 zijn onlosmakelijk verbonden met elkaar. We kunnen er niet één uitkiezen, zonder stil te staan bij de andere.

- Planet: draag goed zorg voor de planeet zodat volgende generaties ook van de aarde kunnen genieten.
- People: alle mensen verdienen een goed en aangenaam leven. 'Leave no one behind' is het uitgangspunt.
- Prosperity: een goed draaiende economie is belangrijk voor een hoge levenskwaliteit.
- Partnership: samenwerking is de sleutel om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen.
- Peace: vrede en veiligheid zijn basisvoorwaarden.

DUURZAME VOEDING

Provincie West-Vlaanderen stimuleert duurzaam consumeren. Eten doen we allemaal. Voeding is dus een herkenbaar en laagdrempelig thema; ideaal om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de praktijk te brengen.

Een algemeen aanvaarde definitie van duurzame voeding is: voeding die aansluit op de wereldwijde voedingsbehoeftes van het heden zonder de invulling van de behoeftes van toekomstige generaties in gevaar te brengen. Of anders gezegd: duurzame voeding zoekt naar een evenwicht tussen ecologische, sociale en economische belangen waarbij we ook denken aan de toekomst: hoe in 2050 een wereldbevolking van 9 miljard mensen te voeden?

Er zijn tal van argumenten om je voeding te verduurzamen. Verse, biologische producten uit eigen regio zijn goed voor het leefmilieu, ondersteunen de lokale economie en vormen de basis van een heerlijke, gezonde maaltijd. Let wel, de combinatie van deze criteria is niet voor elk product mogelijk.

Voedsel Anders

Enkele jaren terug werd binnen het project Krachtboer een lokale poot van 'Voedsel Anders' boven de doopvont gehouden in Dranouter. Het initiatief wil agro-ecologie bevorderen. Agro-ecologie is een wereldwijde beweging waar boeren initiatieven opzetten in samenwerking met burgers en wetenschappers. Denk onder meer aan permacultuur, stadslandbouw, bewegingen voor voedselsoevereiniteit en landrechten. Het uitgangspunt is voedsel produceren op een manier die echt duurzaam is: lokaal, met de natuur en de kringloop mee en met respect voor de rechten, de kennis en de noden van de mensen die het produceren. Benieuwd? <https://voedsel-anders.be/>

Food Act 13

W13 is een samenwerkingsverband tussen de OCMW's in Zuid-West-Vlaanderen. Eind 2018 richtten zij een regionaal distributieplatform voor voedseloverschotten op: Food Act 13. Dat deden ze niet alleen, tal van andere partners zijn hierbij betrokken zoals de Voedselbank, de voedselverdeelorganisaties, VIVES, Imog, Colruyt en Aldi. Food Act 13 gaat actief op zoek naar 200.000 kilo voedseloverschotten per jaar om deze te herverdelen aan mensen in armoede, via 40 à 50 organisaties in de regio. Dit zijn vooral verse producten als aanvulling op de voornamelijk droge voeding die door de Voedselbank wordt verdeeld. Bovendien is Food Act 13 een activeringsproject waarbij 8 medewerkers TWE (tijdelijke werkervaring) worden ingezet om hen na een opleidings- en tewerkstellingstijd te laten doorstromen naar de reguliere arbeidsmarkt. Benieuwd? www.welzijn13.be/content/food-act-13

Duurzame bakkers uit Harelbeke

Bakker Klaas, Bakkerij Vanryckeghem en Bakkerij Vincent uit Harelbeke zijn als duurzame helden naar voren geschoven tijdens de Week van de Duurzame Gemeente, een initiatief van de VVSG. Deze bakkers vriezen het brood dat ze op het einde van de dag niet hebben verkocht in, om ze aan de sociale kruidenier te schenken. Alle drie vinden ze het niet meer dan logisch dat hun onverkochte broden terecht komen bij mensen die het minder goed hebben. Vrijwilliger Mark haalt elke maandag de ingevroren broden bij hen op.

Hiermee werken ze tegelijk aan heel wat SDG's:

- Stillen van honger (SDG2)
- Niet verspillen van voedsel (SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie)
- Armoede bestrijden (SDG 1)
- Verse voeding heeft invloed op de gezondheid van deze gezinnen (SDG 3 Goede gezondheid en Welzijn)
- Deze oplossing is lokaal, waardoor het aantal kilometers beperkt blijft (SDG 13 Klimaatactie)

Interactief voedselspel in kader van project Voedselrijk, copyright VELT

Korte Keten Kop West-Vlaanderen: Bart Mostaert

Bart Mostaert van l'Heritage in Poperinge, sleept de felbegeerde titel 'Korte Keten Kop West-Vlaanderen' in de wacht. Deze titel kadert binnen de Week van de Korte Keten. Voor zijn ijssalon l'Heritage maakt hij zoveel mogelijk gebruik van lokale producten: "van fruit uit de boomgaard tot de koekjes van Jules Destrooper. En onze melk kopen we rechtstreeks aan bij een gepassioneerde boer uit de regio met een kleine veestapel". Ook bij het verspreiden van zijn ijsbereidingen denkt hij lokaal: in zijn eigen ijssalon of rechtstreekse levering aan lokale horecazaken. In het kader van de Week van de Korte Keten zette l'Heritage samen met Buurderij Poperinge een streekpicknick op poten in het stadspark.

V.L.E.E.S.

We maken het graag concreet voor jullie. Het ezelsbruggetje 'VLEES' biedt een handige kapstok.

Van vlees- en visarm, of voor wie nog een stapje verder wil gaan van vegetarisch. Veeteelt en overbevising heeft invloed op het milieu: methaangassen, vervuiling van drinkwater en bodem, diversiteit onder druk, ... Als de broodnodige landbouwsector meer kan inzetten op het telen van granen en groenten is een evenwicht vinden gemakkelijker. **L** van lokaal. Plaatselijk geteeld en verwerkt voedsel vermindert de transportkosten en ondersteunt de lokale economie. Hoe korter de keten tussen producent en consument, hoe beter.

E van ecologisch. Denk hierbij aan biologisch, waarbij het gebruik van pesticiden, kunstmest en medicatie vermeden wordt. Maar ook aan afval beperken bij verpakking én consumptie. Of aan het gebruik van kraantjeswater.

E van eerlijk, ofwel fair. Eerlijke handel, fair trade, brengt producten op de markt waarbij de arbeiders in correcte sociale omstandigheden werken en de producent een rechtvaardige prijs krijgt. Ook aandacht voor sociale aspecten, zoals bijvoorbeeld sociale tewerkstelling, vormen een meerwaarde.

S van seizoensgebonden. Buiten het seizoen worden groenten en fruit aangeleverd uit het buitenland of uit serres, met de bijhorende energiekosten. Ook versheid is een voordeel omdat er geen energie nodig is voor bewaring.

In deze brochure leggen we de focus op korte keten en fair trade. Niet omdat de andere duurzaamheidsaspecten minder belangrijk zijn, je kan ze er vaak mee combineren.

Directe verkoop van boer tot consument in de hoevewinkel

Korte Keten

We spreken over korte keten wanneer je voeding weinig of geen tussenschakels passeert en dus via de kortste weg van bij de boer op je bord terecht komt. Het is een manier van verkopen waarbij er een rechtstreekse band is tussen producent en consument. Fijn voor jou, want je weet perfect waar je voedsel vandaan komt. En goed voor de landbouwer, die daardoor het aanbod, de productiemethode en de prijs zelf kan bepalen.

Een korte keten zegt dus niet alleen iets over de fysieke afstand van boer tot bord. Het zegt vooral iets over het aantal schakels dat een product passeert. Kort heeft ook te maken met mentale afstand die we als consument ervaren tot wat we eten. Een rechtstreeks contact tussen producent en consument, geeft ons meer voeling met ons voedsel: je weet wat je eet en waar het vandaan komt, je (her)ontdekt hoe voedsel groeit, je voelt de betrokkenheid van de boer die erover spreekt, het respect voor het product op je bord groeit.

Korte Ketenproject - Pittem

Zeker in een landbouwgemeente als Pittem zijn er tal van mogelijkheden om aan korte keten te werken. Daarom startte het gemeentebestuur een Korte Ketenproject op, samen met Unizo, het 11.11.11 comité, de landelijke gilden, de afdelingen van KVLV en de gemeentelijke milieuraad. De aanbieders van korteketenproducten worden in kaart gebracht en in de kijker gezet. Intussen bestaat het Pittemse Korte Ketenproject al uit 10 Pittemse ondernemers. Naar aanleiding van de Week van de Korte Keten konden burgers met hen kennis maken op een boerenmarkt.

Benieuwd? www.pittem.be/nl/landbouw--ondernemen/korte-keten

Voedselrijk

Velt rolt samen met verschillende partners in Zuid-West-Vlaanderen het project 'voedselrijk' uit. Samen werken ze aan een regionaal voedselplan om lokale initiatieven te ondersteunen en uit te breiden. Zo komen burgers en boeren dicht bij elkaar en worden de korte ketens sterker en rendabeler. Dit krijgt concreet vorm via initiatieven als het voedselspel voor lagere scholen of 'Steekproef' waarbij lokale consumenten en producenten samen overleggen welke acties nodig en mogelijk zijn. Benieuwd? [Www.voedselrijk.be](http://www.voedselrijk.be)

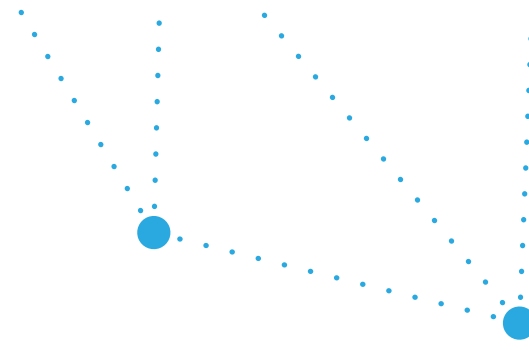

Pittem - Korte Ketenproject

Koksijde - Workshops fair trade in de klas

Fair trade

De term fair trade bestaat uit twee Engelse woorden: 'fair' en 'trade', wat 'eerlijk' en 'handel' betekent. Het gaat dus om eerlijke handel. Handel is het gemakkelijkste hervreidingssysteem ooit. Eerlijke handel is er een solidaire en duurzame vertaling van. In plaats van de symptomen van armoede aan te pakken, spitst het principe 'trade, not aid' zich toe op één van de belangrijkste oorzaken ervan: de werking van internationale handel. Fair trade streeft naar een wereld waarin de producenten in waardige levensomstandigheden leven en volledig kunnen beslissen over hun eigen toekomst. Het uiteindelijke doel van fair trade is dat alle producenten en arbeiders toegang hebben tot een leefbaar inkomen. Hefbomen hierbij zijn: eerlijkere handelsvoorwaarden, een fairtrade premie, stimuleren van samenwerking, vorming en een betere markttoegang. Zeker voor producten die je niet lokaal kan produceren, biedt fair trade een alternatief om toch de kaart van duurzaamheid te kiezen. Denk daarbij aan producten als thee, bananen, koffie, rijst, kokosolie, ...

Fair Trade? Fairtrade? fair trade?

Hoewel 'eerlijke handel' veel minder schrijffouten oplevert, is de term 'fair trade' beter ingeburgerd. De correcte spelling is fair trade. Maar er zijn uitzonderingen:

- In samenstellingen schrijf je de samenstelling in één woord (fairtradedekoffie, fairtradeproducten).
- Als de woorden deel uitmaken van een eigenaam schrijf je Fair Trade met hoofdletters (de Week van de Fair Trade).
- Bij samenstellingen met een eigenaam, moet je zowel de hoofdletters als de spatie behouden (de Fair Tradeweek).
- Voor namen van organisaties en merknamen, neem je de schrijfwijze over die de naamgever gekozen heeft (Fairtrade Belgium, FairTradeGemeente).

Sjokla, dé Brugse stadschocolade

De enige echte Brugse fair trade stadschocolade, is een realisatie van stad Brugge in samenwerking met de Gilde van de Brugse Chocolatiers. Voor Sjokla kiezen, betekent meebouwen aan een duurzame chocoladeketen: eerlijke prijzen voor de cacao'er én kiezen voor puur vakmanschap van de Brugse artisanale chocolatiers. Stad Brugge zet ook stappen om een internationale stedenband aan te gaan specifiek rond de thema's cacao en fair trade. Benieuwd? www.brugge.be/sjokla

SAMEN NAAR EEN DUURZAME WERELD

Call to action

Het is de verantwoordelijkheid van alle landen, van alle overheden én van alle organisaties, bedrijven en burgers om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (zie p.16) te bereiken. Dat houdt in dat we ons allemaal bewust moeten worden dat alles wat we doen een keuze is, die de hele wereld beïnvloedt. Werken aan een andere wereld is niet langer een geitenwollensokkenverhaal dat zich afspeelt in het Zuiden. Het gaat over hier en nu: over welke kleren we kopen, wat we eten, hoe we ons verplaatsen, hoeveel en welke energie we verbruiken, welk afval we zelf hebben en die we mee-creëren door de productieprocessen. Een duidelijke call to action dus, een oproep aan iedereen om in actie te komen en ons handelen aan te passen.

Save the date!

Duurzame voeding is een breed thema, met uitlopers naar veel andere thema's, diensten en organisaties. Wil je concreet aan de slag gaan rond duurzame voeding, grijp dit dan aan als kans. Werk samen, leg linken, hang je karretje aan bestaande initiatieven. Er zijn heel wat 'dagen van' en 'weken van'. Deze bieden het jaar rond de ideale karretjes om je verhaal / activiteit over duurzame voeding aan te hangen. Noteer alvast in je agenda:

DAG VAN

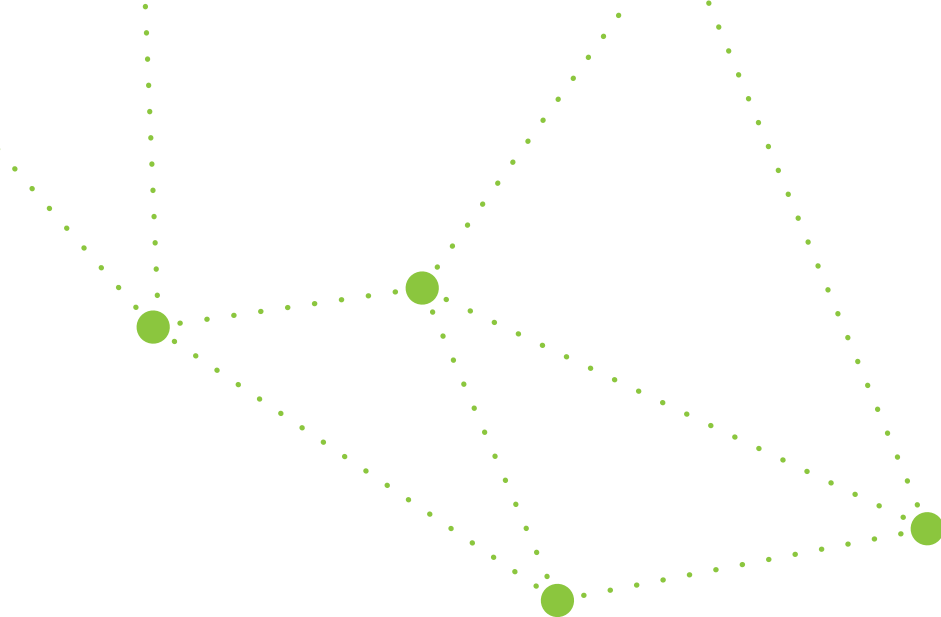
8 maart: Internationale vrouwendag
22 maart: Wereldwaterdag
2de zaterdag van mei: Wereldwijde fairtradedag
12 juni: Dag tegen kinderarbeid
17 oktober: Internationale dag voor uitbanning armoede
10 december: Dag van de mensenrechten

WEEK VAN

Mei/juni: Week van de Korte Keten
Juni: Bioweek
Augustus: Week van de borstvoeding
September: Week van de Duurzame Gemeente
Oktober: Fair Tradeweek
November: Week van de Smaak

Directe verkoop van boer tot consument in de hoevewinkel

Wat kunnen gemeentebesturen en scholen doen?

Metten is weten

De verantwoordelijkheid om ons gedrag aan te passen ligt bij iedereen: overheden op elk niveau, maar ook het middenveld, bedrijven, burgers, scholen. Het is voor jezelf, maar ook voor organisaties een boeiende oefening om na te denken over welke invloed je hebt op de verschillende SDG's; positief, maar ook negatief. Als je extra autokilometers aflegt om een pakket met voedseloverschotten op te halen, scoor je goed én minder goed. Meet en weet wat je al doet en waar er nog verbeterpunten zijn. Het is een grote uitdaging is om de negatieve invloeden te verminderen en de positieve nog te vergroten. Durf ver te gaan in je ambities!

Geef het goede voorbeeld

Een duurzaam beleid vraagt om een coherente en doorgedreven visie. Alle beleidsdomeinen passeren de revue bij deze oefening. Net dat kan van jouw gemeente een duurzame gemeente maken. En van jouw school een duurzame school. Het is niet de taak van één verantwoordelijke. Onder een duurzaam beleid zet iedereen zijn schouders. Ga in gesprek met alle collega's. Denk ook aan organisaties die je ondersteunt of waar je mee samen werkt. Het resultaat van een brede aanpak komt tot uiting in de dagdagelijkse werking van jouw gemeente, school of organisatie. Zo geef je niet hét goede voorbeeld, maar tal van goede voorbeelden. Dit gaat van ludieke acties om papiergebruik te beperken tot een afvalpreventieplan. Van deelnemen aan de schone kleren campagne voor werkkledij, tot het promoten van fietsgebruik. Van het in de kijker zetten van de acties, tot het aanbieden van lokaal seizoensfruit. Van afspraken met de leveranciers van maaltijden, tot het opzetten van concrete campagnes. Van het verduurzamen van bureaumaterialen tot het ethisch beleggen van spaarreserves. Van duurzame verplaatsingen tijdens werk- of schooluren tot de aankoop van fairtrade producten. Maak elke keer de keuze om nog een stapje verder en breder te gaan.

Voedselstrategieën

In verschillende steden ontstaat er een heuse voedselstrategie. Om tot een duurzaam voedselsysteem te komen, stippelt de lokale voedselbeweging een strategisch kader uit, rekening houdend met gerelateerde stedelijke uitdagingen en beleidslijnen.

Essentieel is om met alle stakeholders in dialoog te treden, want een voedselstrategie is pas succesvol als iedereen in het verhaal mee stapt.

Zo heb je in Brugge het Brugs food-lab en in Kortrijk de voedselbeweging: 'Kortrijk Mangetout'. Deze bewegingen zijn bijzonder dynamisch en bestaan uit verschillende actoren: producenten, consumenten, horeca, ondernemingen, bewegingen, burgers, scholen, stadsbestuur. Kerndoelstellingen zijn onder andere een zichtbare en kortere voedselketen, stimuleren van duurzame voedselproductie én voedselconsumptie, voedselverspilling verminderen, stadslandbouw stimuleren, ...

Benieuwd? <https://www.lokalevoedselstrategie.be>

Inspireren en stimuleren

Door het goede voorbeeld te geven kan je al heel inspirerend zijn voor de jongeren op je school, voor burgers en organisaties in je eigen gemeente. Bovendien heb je de tools in handen om gericht nog extra duwtjes te geven.

Ga ook in de lessen, via jaarthema's, projectwerking, ateliers aan de slag met deze mondiale thema's. De mogelijkheden zijn eindeloos. Werk verbindend, leer de leerlingen zelf kritisch en creatief na te denken en te handelen.

Ook gemeenten kunnen campagnes opzetten en steunen, financiële duwtjes geven, vormingen aanbieden en soms zelfs voorwaarden opleggen. Durf breed na te denken met alle collega's en politici. Je oproep zal veel overtuigender zijn als die past binnen een coherent duurzaam beleid.

Theeproject Buitengewoon Basisonderwijs De Berkjes Brugge

's Morgens en 's middags maakt en drinkt iedereen die dat wil thee in de klas.

Eén kind van de klas is elke week van dienst om thee te maken. Hij of zij laat de kinderen een thee kiezen en schenkt het water voor ze in. De juf maakt de link met andere culturen waar men ook thee schenkt om mensen welkom te heten. In het wereldburgerschapproject van de school, waar elke klas vertrekt vanuit een grondstof, kiest die klas ook voor de grondstof thee. Ze leren over eerlijke thee en ontwikkelen ook zelf een eigen klasthee. Deze klasthee zal gebruikt worden om op het wereldfeest in de school de eigen ouders welkom te heten. De kruiden voor de klasthee zullen gekweekt worden in eigen plantenbakken.

ONDERSTEUNEND AANBOD

Provincie West-Vlaanderen trekt de kaart van duurzaamheid. Vanuit verschillende diensten zijn er initiatieven om duurzame voeding te promoten. Hieronder vind je een overzicht van het aanbod voor scholen en/of gemeentebesturen. We raden lokale ambtenaren en politici aan ook te grasduinen in het aanbod voor scholen; als lokaal bestuur kan je hen op weg helpen of een duwtje in de rug geven.

AAN DE SLAG IN JOUW GEMEENTE

Campagne FairTradeGemeenten

Vier NGO's – Fairtrade Belgium, Oxfam wereldwinkels, 11.11.11 en Rikolto, sloegen in 2004 de handen in elkaar en zetten een gemeenschappelijke campagne op voor gemeentebesturen onder de naam FairTradeGemeenten. De campagne was een groot succes en werd verschillende keren verlengd.

Binnen deze campagne worden gemeentebesturen uitgedaagd om zelf eerlijke producten aan te kopen maar ook om lokale duurzame producten te promoten. Daarnaast is het een uitdaging om het middenveld, lokale handelaars en horeca bij de campagne te betrekken.

Jaarlijks is er in oktober de Fair Tradeweek; een periode waarop zowel nationaal als lokaal extra (pers)aandacht gaat naar eerlijke handel.

Vernieuwde campagne

In 2019 werd een nieuwe campagne gelanceerd waarbij de Fair-O-Meter het uitgangsbord is. Ook de inhoudelijke criteria werden aangepast. Begin 2020 nemen meer dan 240 Vlaamse gemeenten deel aan de campagne, 180 hebben de titel FairTradeGemeente, waarvan 35 in West-Vlaanderen. 9 West-Vlaamse gemeenten zetten volop in op het behalen van de titel.

de Fair-O-Meter

Wat als iedere FairTradeGemeente in Vlaanderen een score krijgt voor hun inspanningen voor eerlijke handel? Zo creëert FairTradeGemeenten een positieve competitie tussen de verschillende gemeenten in Vlaanderen en krijgen ze een extra motivatie om hun inspanningen voor eerlijke handel jaar na jaar op te drijven. Dit is het idee achter de Fair-O-Meter. Jaarlijks vullen de gemeenten een vragenlijst in. Op basis daarvan krijgen gemeenten een score en worden ze ten opzichte van andere gemeenten gepositioneerd. Bovendien is dit een automatische herbevestiging van de titel FairTradeGemeente. Visueel levert dit een kleurrijk geheel met stippen op. Hoe dichterbij het centrum, hoe hoger de faire score van die gemeente.

De vernieuwde criteria van FairTradeGemeenten

Uitdagingen voor de eigen Gemeentelijke Organisatie

1. De gemeente koopt minimaal 3 fairtradeproducten uit het Zuiden aan voor dagelijks gebruik (waaronder koffie)
2. De gemeente koopt minstens 2 lokale duurzame voedingsproducten aan
3. Alle gemeentelijke instellingen nemen fairtradeprincipes op in hun publieke aanbestedingen voor voeding
4. De gemeente organiseert minstens 1 sensibiliseringsactie naar het eigen personeel. Over het mondiale verhaal van eerlijke handel en de situatie van landbouwers in het zuiden en het noorden. De landbouwers uit de omgeving krijgen bij deze actie aandacht

Gemeente ondersteunt middenveld, horeca, winkeliers en producenten

5. Het gemeentebestuur geeft steun aan de trekkersgroep in de vorm van middelen, personeel, communicatie enz.
6. De gemeente communiceert jaarlijks over de verkooppunten waar eerlijke producten te vinden zijn
7. De gemeente organiseert jaarlijks samen met de trekkersgroep een actie om handelaars, horecazaken en verenigingen te overtuigen om eerlijke producten aan te bieden

Gemeente sensibiliseert haar inwoners over fair trade

8. De gemeente ondersteunt de trekkersgroep bij het organiseren van minstens 1 initiatief waar verenigingen, inwoners en landbouwers elkaar ontmoeten
9. De gemeente ondersteunt de trekkersgroep bij het organiseren van minstens 1 publiek evenement waar eerlijke handel centraal staat
10. De gemeente publiceert minstens 1 artikel in haar gemeentelijk infoblad met info over eerlijke handel en de FairTradeGemeente campagne

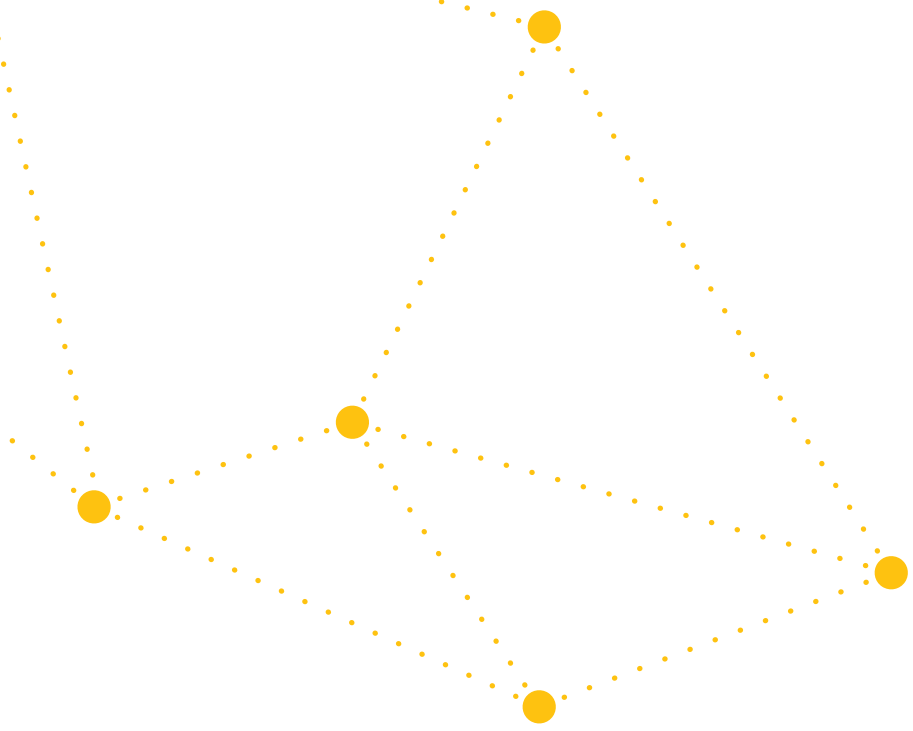
Meer info

www.fairometer.be

www.fairtradegemeenten.be

Fairtradeontbijt op het strand - Nieuwpoort

Het fairtradeontbijt op het strand is één van de jaarlijkse evenementen van FairTradeGemeente Nieuwpoort. Tot op heden is het evenement altijd al aan het strand te kunnen doorgaan. Er is wel een back-up zaal met prachtig uitzicht voorzien voor bij regenweer, maar niets gaat boven het strand en de gezonde zeelucht, Nieuwpoorts grootste troef.

Kabaal voor fair trade - Anzegem

De gemeentelijke basisscholen werden door de fairtradewerkgroep uitgedaagd om kabaal te maken rond fair trade. Het 5de en 6de leerjaar van Gemeenteschool De Beukennot maakten bijvoorbeeld een Stopmotionfilmpje en een fairtradelied.

Zwevegem - fairtradestand op maandelijks zomermarktje bij een woonzorgcampus

Klasbezoek op de boerderij

Week van de Korte Keten

Tijdens de Week van de Korte Keten, eind mei/begin juni, vinden in alle Vlaamse provincies activiteiten plaats om korte ketenproducten en hun producenten in de kijker te plaatsen. Inagro coördineert de actie in West-Vlaanderen en staat in voor de bekendmaking van de campagne. Daarnaast treedt Inagro op als facilitator en biedt inhoudelijke ondersteuning. Ook scholen kunnen acties organiseren om leerlingen in contact te brengen met het voedsel van bij ons.

Meer info:

www.weekvandekorteketen.be
info@inagro.be

Korte Keten Kaart - Wingene

De Korte Keten Kaartactie is een wedstrijd om lokale duurzame voeding te promoten. Wie tussen 1 mei en 30 juni rechtstreeks bij lokale landbouwers koopt, verdient stickers. Maar liefst 1415 mensen met een volle spaarkaart dongen in 2019 mee naar de mand met (h)eerlijke en lokale producten.

Streekmarkt - Ruiselede

Naar aanleiding van de Week van de Korte Keten organiseerde het gemeentebestuur van Ruiselede een streekmarkt om de producten van lokale land- en tuinbouwers te promoten. Niet minder dan 13 landbouwers namen deel. Voor de bezoekers van de streekmarkt was er ook een tombola georganiseerd met spaarkaarten. Wie bij drie verschillende standen producten kocht en daarmee een volle spaarkaart had, maakte kans op een geschenkbond van 100% West-Vlaams. Voor alle deelnemers gaf een volle kaart ook recht op een drankje aangeboden door het gemeentebestuur in lokaal dienstencentrum Den Tap.

Gemeente voor de Toekomst

Heel wat West-Vlaamse gemeenten werken aan een lokaal klimaatbeleid via de uitvoering van een duurzaam energie- en klimaatactieplan, al dan niet via het Burgemeestersconvenant. De Provincie verschaft ondersteuning voor grote investeringen via het subsidiereglement lokale klimaatprojecten.

Maar er is ook een duidelijke nood en vraag voor kleinschalige participatieprojecten die toch het verschil maken op het terrein. Daarom sloot de Provincie in september 2019 een samenwerkingsovereenkomst af met de Bond Beter Leefmilieu (BBL). Uit hun aanbodlijst van Gemeente voor de Toekomst werden een 15-tal projecten geselecteerd. Dit zijn projecten die inzetten op het tegengaan van klimaatverandering of klimaatadaptatie. Voor West-Vlaamse gemeenten die aan de slag gaan met deze projecten betaalt de provincie 50% van de kosten.

Drie van deze projecten zetten expliciet in op duurzame voeding en het verduurzamen van de voedselketen. Over deze projecten vind je hieronder meer informatie. Maar ook in andere projecten kan het thema voeding, naast andere thema's, aan bod komen.

Eetbare buurt of stad

Wil je als gemeentebestuur lokale voedselproductie stimuleren door sociale buurtprojecten op te starten? Velt helpt je bij het uitwerken van je projectidee. Een burgerinitiatief zoals een samentuin, een voedselbos of een stadslandbouwproject met verdienmodel: voor elk idee geeft Velt advies over de mogelijkheden van de locatie en bodem en over de opmaak van een stappenplan. Ook een begeleidingstraject met de inwoners is inbegrepen.

Strijden tegen voedselverlies met een strategie op maat

Voedselverspilling vermijden is één van de belangrijkste sleutels om je gemeente koolstofneutraal te maken. Om echt impact te hebben is een onderbouwde strategie broodnodig. FoodWIN ondersteunt bij het opmaken van een diagnose, het co-creëren van een strategie en de omzet naar actie. Samen met lokale sleutelfiguren zet je je gemeente op de kaart als voorloper in de strijd tegen voedselverspilling.

Klasbezoek op een boerderij

Reductie van voedselverlies in kantines, scholen en zorginstellingen

Lokale overheden kunnen voedselverliezen in grootkeukens, zorginstellingen, scholen en overheidskantines verminderen met wel 50%. De vrijgekomen budgetten worden gebruikt om te investeren in lekkerder, duurzamer en gezonder eten. Dankzij de tools en methoden van FoodWIN leren gemeenten waar het meeste voedsel wordt verspild. Met een co-creatieve workshop worden mogelijke oplossingen vervolgens geïmplementeerd.

Meer info:

www.west-vlaanderen.be/klimaat
klimaat@west-vlaanderen.be

Duurzaam aankoopbeleid

Wil je als gemeente je aankoopbeleid duurzamer maken? Dan kan je voor advies altijd terecht bij het Steunpunt duurzame overheidsopdrachten van de VVSG. Zij begeleiden gemeenten bij de opmaak van duurzame en circulaire overheidsopdrachten en hebben ook een databank met goede praktijkvoorbeelden.

Meer info:

Leen.vandermeeren@vvsug.be

Ook binnen de provincie bezitten we expertise met het opnemen van duurzame/ klimaatcriteria in een overheidsopdracht.

Meer info:

imz@west-vlaanderen.be

AAN DE SLAG IN JOUW SCHOOL

Lekker Lokaal Natuurlijk

Een lekkere maaltijd in je school met producten die geen duizenden kilometers hebben afgelegd? Het kan! 'Lekker. Lokaal. Natuurlijk!' maakt het voor lokale producenten mogelijk om op een eerlijke en eenvoudige manier hun smaakvolle kwaliteitsproducten aan de grootkeukens aan te bieden. Daarnaast worden grootkeukens op weg geholpen in hun zoektocht om met lokale producten aan de slag te gaan.

Meer info:

lekkerlokaalnatuurlijk.be/grootkeuken/
info@inagro.be

GoodFood@School

GoodFood@School is een samenwerking tussen Rikolto (Vredeseilanden), GoodPlanet Belgium en Fairtrade Belgium en wordt ondersteund door Provinciebestuur West-Vlaanderen. Eten betekent kiezen: veggie of vlees, chocoladereep of appel, frisdrank of water? Elke dag, van boekentas tot bord, van speelplaats tot refter, moet er gekozen worden. Maar hoe bewust maken we die keuze? Waar komt ons voedsel vandaan? Scholen zijn de ideale plek om jongeren nieuwsgierig te maken en interesse op te wekken in gezonde & duurzame voeding. GoodFood@School begeleidt scholen en werkt met uitdagingen op maat van de leerlingen. Het charter voor gezonde en duurzame voeding op school biedt alvast 10 engagementen die je als leidraad kan hanteren. Daarnaast is er een ganse toolkit met invulschema's, checklists, voorbeelden en uitleg om een duurzaam voedingsbeleid uit te werken op jouw school.

Meer info:

www.goodfoodatschool.be

Systeemdenken als competentie om mondiale thema's te lijf te gaan

Met steun van de Provincie West-Vlaanderen begeleidt Djapo een traject systeemdenken voor wereldburgerschapsonderwijs in de lerarenopleidingen (kleuter- en lager onderwijs) in de hogescholen VIVES en Howest. Systeemdenken helpt kinderen om complexe onderwerpen als fair trade of klimaatverandering beter te begrijpen. Systeemdenken brengt in kaart wat de oorzaken en gevolgen zijn, hoe de onderdelen zich verhouden tot het geheel en wat de verschillende perspectieven zijn. Nascholingen, co-teaching en demonstratielessen maken zowel docenten als studenten vertrouwd met deze internationaal erkende sleutelcompetentie. Ook voor stages en bachelorproeven is systeemdenken een onderwerp. Voor de inhoudelijke expertise in verband met thema's als fair trade, diversiteit, water... doet Djapo een beroep op gespecialiseerde partners.

MOS

MOS helpt van je school een milieuvriendelijke en duurzame leer- en leefomgeving te maken, samen met de leerlingen, het schoolteam en het netwerk van de school. Ook het thema duurzame voeding op school komt hierbij aan bod.

Zowel lagere als secundaire scholen kunnen een beroep doen op de ervaring van de MOS-medewerkers, voor pedagogische studiedagen, personeelsvergaderingen, vakwerkgroepen en trajecten op maat.

Daarnaast organiseert MOS ook tal van vormingen en netwerkactiviteiten, vaak in samenwerking met andere partners. Informeer zeker naar de EDOcafés, nascholingen en vormingsavonden.

Meer info:

www.west-vlaanderen.be/voor-scholen/mos-duurzame-scholen-straaffe-scholen

www.klascement.net/mos

www.mosvlaanderen.be

mos@west-vlaanderen.be

Aan de slag gaan in je gemeente / school hoeft niet alleen te doen. Ook Provincie West-Vlaanderen werkt samen met andere organisaties en maakt gebruik van extern materiaal. Zo gaat MOS in scholen bijvoorbeeld regelmatig aan de slag met de website 'een voedingsbeleid op school', van het Vlaams Instituut Gezond Leven. Het uitgangspunt is gezonde voeding, de link naar duurzame voeding is snel gelegd. Je vindt er onder andere een schoolmaaltijdengids, een uitgewerkte leerlijn voeding, aanbevelingen allerhande en een visiedocument voeding en duurzaamheid. Benieuwd? [Www.gezondleven.be/settings/gezonde-school](http://www.gezondleven.be/settings/gezonde-school)

Documentatiecentrum Wereldhuis

Met al je vragen over wereldburgerschap op school, in al zijn facetten, kan je terecht bij het team van het Wereldhuis van Provincie West-Vlaanderen. Of kom met je schoolteam naar het documentatiecentrum in Roeselare. Je huurt een zaal voor je vergadering en voor wie wil stelt het team van het Wereldhuis (een deel van de dag) een programma op maat op.

Enkele voorbeelden:

- een inhoudelijke en/of actieve workshop over een thema op maat van jouw school
- een duik in de collecties van ons documentatiecentrum (zie ook 3.1)
- een duurzame broodjeslunch met drank van Oxfam Wereldwinkel
- een voorstelling van de medewerkers en de werking van het Wereldhuis

Het documentatiecentrum organiseert ook lezingen, materialendagen waar je kennis kan maken met de educatieve materialen over een bepaald thema, vormingsmomenten en netwerkactiviteiten. Blijf op de hoogte via de nieuwsbrief van het Wereldhuis.

Meer info

www.west-vlaanderen.be/wereldhuis

wereldhuis@west-vlaanderen.be

Klasbakken

'Klasbakken' is een bundeling van alle initiatieven en nieuwigheden van de Provincie West-Vlaanderen voor het basis- en secundair onderwijs: uitstappen, lespakketten, doe-koffers, studiedagen, ...

Meer info:

www.klasbakken.be

Documentatiecentrum Wereldhuis - Roeselare

AAN DE SLAG IN DE KLAS

Documentatiecentrum Wereldhuis

In het documentatiecentrum zit een schat aan informatie. Naast het informeren/ begeleiden van schoolteams (zie p.34), zetten we in op concrete educatieve materialen. Denk aan DVD's, boeken, kamishibai, lesmappen, spelen, ... De wereld wordt uit alle hoeken bekeken. Om te snuisteren in het grote aanbod hoef je niet tot Roeselare te komen.

Het kan gerust van thuis uit:

www.west-vlaanderen.be/documentatiecentrum-voor-wereldburgerschap

Een onvolledige greep uit het aanbod van het Documentatiecentrum om in klas aan de slag te gaan rond het thema duurzame voeding:

Werkvorm	Titel	Onderwerp	Leeftijd
boek	Gloob en Theo - (h)eerlijke bananentaart	Fair trade	Kleuter
boek	Voedsel voor de wereld	Voedsel en productie	Lager
boek	De voedselparadox	Een andere wereld is mogelijk	Secundair
boek	Cradle to cradle	Afval is voedsel, circulaire economie	
boek	Allemaal sociaal 3.0. Kunnen ondernemers de wereld redden?	Duurzame oplossingen voor de maatschappij van de toekomst	
strip	economix	Duurzame oplossingen voor de maatschappij van de toekomst	Secundair
DVD	Smakelijk eten	Hoe voedsel de wereld verandert. Volg 3 producten: soja, garnalen en boontjes	Lager
DVD	We feed the world	Voedsel: recht of koopwaar?	Secundair
spel	fairtrade@school	Fair trade	Lager
spel	Spo(r)tgoedkoop	Schone kleren	Secundair
lespakket	Het grote avontuur van Billy en Bonnie	Voedselverspilling	Lager
lespakket	Voedsel voor je brein	Mondiale landbouw	Secundair
methodiek	Lesgeven over duurzame ontwikkeling	Hoe lesgeven over Duurzame ontwikkeling	Kleuter
methodiek	Methode systeemdenken	Een manier om mondiale thema's aan te reiken	Lager

Het spel Go Goals uit het Documentatiecentrum

Educatief aanbod van Inagro

Inagro ondersteunt de land- en tuinbouwsector. Het verspreiden van kennis over de sector en het verkleinen van de kloof tussen de burger en het eten op hun bord, maakt hier onderdeel van uit. Vanuit die visie werd een ruim educatief aanbod ontwikkeld voor scholen.

Titel	Lespakket: Food Rock
Korte Inhoud	Een interactieve workshop waarmee jongeren uit het secundair onderwijs (versie ASO & versie TSO/BSO) op een speelse manier kennis maken met duurzame voedselproductie en consumptie in een steeds kleiner wordende wereld. Via korte opdrachtjes maken ze kennis met lokale handel, globalisering, voedselkilometers, seizoensgebonden consumeren,...
Doelgroep:	Secundair onderwijs
Website	www.metdeklasdeboerop.be
Prijs	Lesmateriaal gratis te downloaden

Titel	Boerderijbezoek 'Met de klas de boer op'
Korte Inhoud	Het netwerk 'Met de klas de boer op' bundelt een 60-tal hedendaagse landbouwbedrijven waar je met de klas op bezoek kan. De landbouw(st)er leidt leerlingen rond op het bedrijf. Kinderen ervaren op een speelse en authentieke manier hoe voedsel geproduceerd wordt.
Doelgroep:	Kleuter- en lager onderwijs
Website	www.metdeklasdeboerop.be
Prijs	Betalend, afhankelijk van de hoeve

Titel	Spel Duurzamer dan je dacht
Korte Inhoud	Hoe leg je het begrip 'duurzame ontwikkeling' uit in kindertaal? Een aantal hoeves vonden er iets op. Kinderen ontdekken tijdens een boerderijbezoek spelenderwijs wat sociale, economische en ecologische duurzaamheid kan betekenen.
Doelgroep:	2de en 3 de graad lager onderwijs
Website	www.metdeklasdeboerop.be
Prijs	Betalend, afhankelijk van de hoeve

Titel	Filmpjes Boer in beeld live
Korte Inhoud	Educatieve filmpjes illustreren de voedselketen. Drie jonge reporters gaan op pad en ontdekken welke weg groente, koekjes en vlees afleggen. De filmpjes kan je downloaden of afhalen in het Provinciaal informatiecentrum Tolhuis.
Doelgroep:	Lager onderwijs, onderbouw secundair onderwijs
Website	www.boerinbeeldlive.be
Prijs	Gratis voor leerkrachten

Titel	Lespakket Boer in beeld
Korte Inhoud	De lespakketten over hedendaagse landbouw bevatten een fotomap, een informatieve verhaallijn, opdrachten voor de leerlingen en een handleiding voor de leerkracht. Verschillende thema's worden behandeld, variërend per graad: zuivel, witloof, champignons, vlees, groenten, serreteelten...
Doelgroep:	Kleuter en lager onderwijs, per graad
Website	www.boerinbeeldlive.be
Prijs	Pdf-versie gratis online

Klasbezoek op een boerderij.

Titel	Teelkits
Korte Inhoud	Kweek je eigen witloof of champignons in de klas. Inagro biedt scholen de unieke kans om zelf groenten te telen. In januari/februari kan je witloof telen en in september/oktober champignons.
Doelgroep:	Lager onderwijs
Website	www.metdeklasdeboerop.be
Prijs	Gratis

ZOOM@regio

Zoom@regio is een innovatief concept rond omgevingsonderwijs. Van aan de schoolpoort ontdekken de leerlingen uit de derde graad van de lagere school gedurende twee dagen de streek: stad en het platteland, de landbouw en economie, het landschap, de natuur, het erfgoed en een pak andere streekeigen zaken. Het thema 'voeding' vormt de rode draad doorheen het programma. Aan de hand van bezoeken aan bijvoorbeeld een veeboerderij, een imker, een rustoord, een grootkeuken, een chipsfabriek, een diepvriesgroentebedrijf, een aardbeienkweker, een natuurdomein, ... steekt de klas iets op over haar eigen leefomgeving. Aanvullend is er een digitale toolkit om met de leerlingen in de klas aan de slag te gaan.

Dit uniek concept kost 50 euro per leerling/leerkracht. Hierin is inbegrepen: overnachting, bezoeken, zoom@regiokit, zoom@regioutil en een avondactiviteit.

Meer info:

www.westvlaamsehart.be/zoomregio.html
westvlaamsehart@west-vlaanderen.be

Under Construction, interactieve tentoonstelling over de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

KANT EN KLARE TOOLS VOOR IEDEREEN

Geschenkmanden met lokale producten

Een geschenkmand met lokale producten is een ideaal relatiegeschenk. Op www.100procentwest-vlaams.be vind je een overzicht van aanbieders van geschenkmanden met lokale producten. Als je niet vindt wat je zoekt, kan je ook een mand samenstellen met producten uit je eigen gemeente.

Meer info:

www.100procentwest-vlaams.be
info@100procentwest-vlaams.be

Tentoonstelling under construction

De tentoonstelling 'Under Construction' geeft laagdrempelig info over de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen. Een bouwstelling is het centrale gegeven van de tentoonstelling. Niet toevallig, want wereldwijd staat de stelling symbool voor bouwen aan en geloof in de toekomst.

De expositie nodigt uit om zelf aan de slag te gaan:

- Er zijn een pak voorbeelden uit de praktijk verwerkt, waaronder een case over duurzame voeding.
- Interactieve elementen zoals een twisterspel, buitenmaatse strandstoelen, een selfie-spiegel.
- Er is een inspiratiegids met praktische tips om aan de slag te gaan met de tentoonstelling, of hoe je die zelf kan reproduceren.
- Aanvullend voorzien we 'the lazy person's guide to saving the world', een boekje vol handige tips om de wereld te verbeteren vanuit je luie zetel, of om zelf aan de slag te gaan. Je kunt deze tentoonstelling gratis ontlene.

Meer info:

www.west-vlaanderen.be/underconstruction
wereldhuis@west-vlaanderen.be

Iedereen Mondiaal

Iedereen Mondiaal is een project van 11.11.11., en staat voor laagdrempelige, leuke workshops rond mondiale thema's:

- Een inspirerende teambuilding
- Chocoladeproeverij – fairtrade@home
- Mondiaal verjaardagsfeest voor kinderen
- Een werelds GPS-spel, in verschillende West-Vlaamse steden
- Een creatieve workshop: Knap recy(K)leren
- Inleefparcours van de Brugse migrant

Je kan samen met vrienden, collega's, buren of vereniging deelnemen aan één van de verrassende activiteiten uit het gamma. Voor slechts 50 euro steek je al proevend, kijkend, spelend en lachend heel wat op over andere culturen en mondiale thema's.

Meer info:

www.iedereenmondiaal.be/west-vlaanderen/home
info@iedereenmondiaal.be

Buren bij Boeren

Samen met stadslandschap 't West-Vlaamse Hart organiseert Inagro boerderijbezoeken voor individuele bezoekers. Hierdoor krijgen burgers de kans om meer te weten te komen over voedselproductie. Ook als gemeente kan je een dergelijk bezoek te organiseren voor de bewoners in je gemeente.

Meer info:

info@inagro.be

Buren bij Boeren

Klasbezoek op een boerderij

EEN FINANCIËEL DUWTJE IN DE RUG

Gemeente voor de Toekomst

Gemeenten die deelnemen aan bepaalde projecten van Gemeente voor de Toekomst (Bond Beter Leefmilieu), kunnen hiervoor financiële ondersteuning krijgen (zie ook bij 1.3). De Provincie betaalt 50% van de kosten, concreet tussen 500 en 7500 euro. Bij de eerste projectoproep in 2019 werden al meteen 27 projecten uit 22 Gemeenten ondersteund. Zo wordt Kortemark ondersteund om een eetbare buurt op te starten. Wervik, Oostkamp en Oostende gaan dan weer aan de slag rond een strategie tegen voedselverlies. In het voorjaar van 2020 volgt een nieuwe projectoproep.

Meer info:

www.west-vlaanderen.be/klimaat
klimaat@west-vlaanderen.be

Boerderijbezoek Met de klas de boer op

Voor een boerderijbezoek aan een hoeve uit het netwerk 'Met de klas de boer op' kunnen scholen een financiële tussenkomst van 30 euro aanvragen. Zo kan je als school ondanks de beperkte beschikbare budgetten leerlingen toch levensrecht laten kennismaken met hedendaagse landbouw. De boerderijbezoeken zijn op maat van kleuters en leerlingen uit de lagere school.

Meer info:

www.onthaalopdeboerderij.be
info@inagro.be

Reglement wereldburgerschap

Met het reglement wereldburgerschap stimuleren in West-Vlaanderen wil de Provincie het draagvlak voor mondiale solidariteit verhogen en wereldburgerschap in West-Vlaanderen stimuleren. Bovenlokale projecten in West-Vlaanderen, met een duidelijke mondiale link en binnen de bevoegdheden van de Provincie (dus niet puur welzijn en/of cultuur) komen in aanmerking. Het reglement is een soort labo, met ruimte om te experimenteren: projecten die inzetten op nieuwe invalshoeken, ideeën, partners, doelgroepen of activiteiten hebben een streepje voor. Bovenlokale projecten over het mondiale thema voeding komen dus ook in aanmerking. Maar ook in andere goedgekeurde dossiers is aandacht voor duurzame catering op evenementen een voorwaarde. Houd ook de specifieke projectoproepen in het oog.

Meer info:

www.west-vlaanderen.be/subsidies/wereldburgerschap-stimuleren-west-vlaanderen
wereldhuis@west-vlaanderen.be

HONGER NAAR INFO? BROCHURES EN ANDERE SNUISTERMOGELIJKHEDEN

Informatie van Inagro

- Website 100% West-Vlaams
Wil je tijdens een activiteit of in de kantine de kaart van lokale producten trekken? De website 100% West-Vlaams geeft een overzicht van hoeve- en streekproducenten die zelf instaan voor de productie en verkoop van hun producten via de korte keten. Via een handige zoekrobot kan je gericht zoeken op gemeente, soort product,...
- Folder West-Vlaamse hoevewinkels
De folder West-Vlaamse hoevewinkels biedt een overzicht van alle hoevewinkels in West-Vlaanderen die hun producten verkopen onder het label 100% West-Vlaams. Door deze folder ter beschikking te stellen in diverse publieke ruimtes van de gemeentes help je inwoners gemakkelijker de weg te vinden naar verkooppunten in hun buurt.

TIP

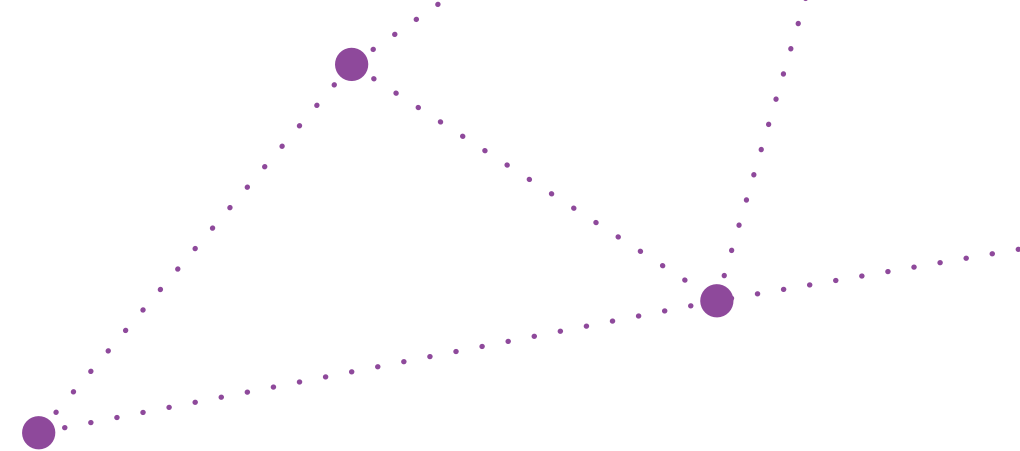
Als gemeente kan je de verschillende lokale en/of faire initiatieven ophijsten, in kaart brengen en zo nog meer zichtbaarheid geven. Misschien kan je samen met het middenveld of de toeristische dienst thematische fiets- of wandeltochten uitstippelen langs deze adressen?

- Inspiratiegids 'lekker lokaal op school en in de klas'
Deze gids is een wegwijzer voor scholen en leerkrachten die zich engageren voor gezonde en duurzame eetgewoontes. De gids bundelt o.a. een aantal tips rond het organiseren van feest op school.
- Brochure Samen de boer op / Met de klas de boer op
In de brochure 'Samen de boer op' vind je een overzicht van een 60-tal landbouwbedrijven die hun boerderij openstellen voor groepen. Zij gunnen je een blik achter de schermen van hun landbouwbedrijf. Zo krijg je als consument een correct beeld over voedselproductie. Voor schoolbezoeken is er de brochure 'Met de klas de boer op'.

Meer info:

www.100procentwest-vlaams.be
leden.inagro.be/onthaal-op-de-boerderij/Publicaties
info@100procentwest-vlaams.be
info@onthaalopdeboerderij.be

Inspiratiegidsen van Wereldhuis West-Vlaanderen

De gids die je nu vasthoudt, is al de twaalfde in een hele reeks inspiratiegidsen. Net als in deze brochure vind je in de andere exemplaren informatie, maar ook voorbeelden en inspiratie. Grasduin ook eens in volgende inspiratiegidsen als je in je gemeente of school aan de slag gaat met of over duurzame voeding:

- Inspiratiegids mondiaal café
Een mondiaal café is meer dan een thema-avond organiseren, het is een methodiek waarbij je een thema in de kijker zet door gekende maar ook lokale sprekers, met oog voor een grote variatie aan manieren van kennis- en ervaringsoverdracht. Duurzame voeding is een dankbaar en laagdrempelig thema om in de kijker te stellen.
- Inspiratiegids Wereldburgerschap op school
Wereldburgerschap is ruim, maar we kunnen de wereld niet onder de loep nemen zonder ook bij landbouw, voeding en voedselketens terecht te komen. Benieuwd hoe andere scholen met deze thema's omgaan? Hier vind je de inspiratie!
- Inspiratiegids Educatie voor Duurzame Ontwikkeling in je gemeente
Deze brochure is ontstaan uit een project van Djapo, waarbij binnen gemeenten telkens het bestuur, alle lagere scholen alsook het ruime lokale middenveld verzameld werden rond één thema. In verschillende gemeenten was dat thema fair trade, en bij uitbreiding duurzame voeding.

Meer info:

webshop.west-vlaanderen.be/search/inspiratiegids/

BLIJF OP DE HOOGTE- NIEUWSBRIEVEN

Provinciale nieuwsbrieven

Abonneer je op één of meerdere nieuwsbrieven via de website van Provinciebestuur West-Vlaanderen. Het thema duurzame voeding komt zeker aan bod in:

- Plattelandsnieuws
- Milieubytes
- Klasbakken (specifiek voor onderwijs)
- MOS lager onderwijs
- MOS secundair onderwijs
- Wereldhuis West-Vlaanderen

Vergeet daarnaast ook de streekhuizen, het Stad-Land-schap en de domeinen of bezoekerscentra uit jouw regio niet. Ook daar zal je projecten, workshops, informatie over duurzame voeding tegenkomen.

Abonneer je via:

www.west-vlaanderen.be/nieuwsbrieven

Nieuwsbrieven van Inagro

- Nieuwsbrief 'koetjes en kalfjes'
Scholen of leerkrachten kunnen zich registreren voor de nieuwsbrief 'Koetjes en kalfjes'. Via deze nieuwsbrief maak je kennis met lopende landbouwenducatieve initiatieven. Als leerkracht blijf je zo ook als eerst op de hoogte van inschrijvingsdata.
- Nieuwsbrief Inagro
De wekelijkse nieuwsbrief van Inagro richt zich in de eerste plaats op landbouwers. Ook thema's als 'korte keten' komen in deze nieuwsbrief aan bod.

Abonneer je via:

www.inagro.be

Iedereen Mondiaal

Andere nieuwsbrieven

Wij werken vaak samen met andere organisaties en dat raden we gemeenten en scholen ook aan. De nieuwsbrieven van enkele van onze partners zijn echte aanraders:

- VVSG
VVSG, Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten, organiseert regelmatig vormingen, studiedagen, leertrajecten, ... over duurzame thema's. Blijf op de hoogte via de nieuwsbrieven van dienst internationaal en dienst natuur en milieu.
- Nieuwsbrief FairTradeGemeenten
De campagne FairTradeGemeenten heeft een eigen nieuwsbrief. Zo ontvang je alle informatie en mis je geen enkele oproep, datum of nieuwe brochure.
Abonneer je via:
fairtradegemeenten.be/schrijf-je-op-onze-nieuwsbrief

Colofon

Dit is een publicatie in opdracht van de deputatie van de Provincie West-Vlaanderen.

Redactionele coördinatie: Katrijn Compernelle

Vormgeving en druk: Grafische Dienst, Provincie West-Vlaanderen

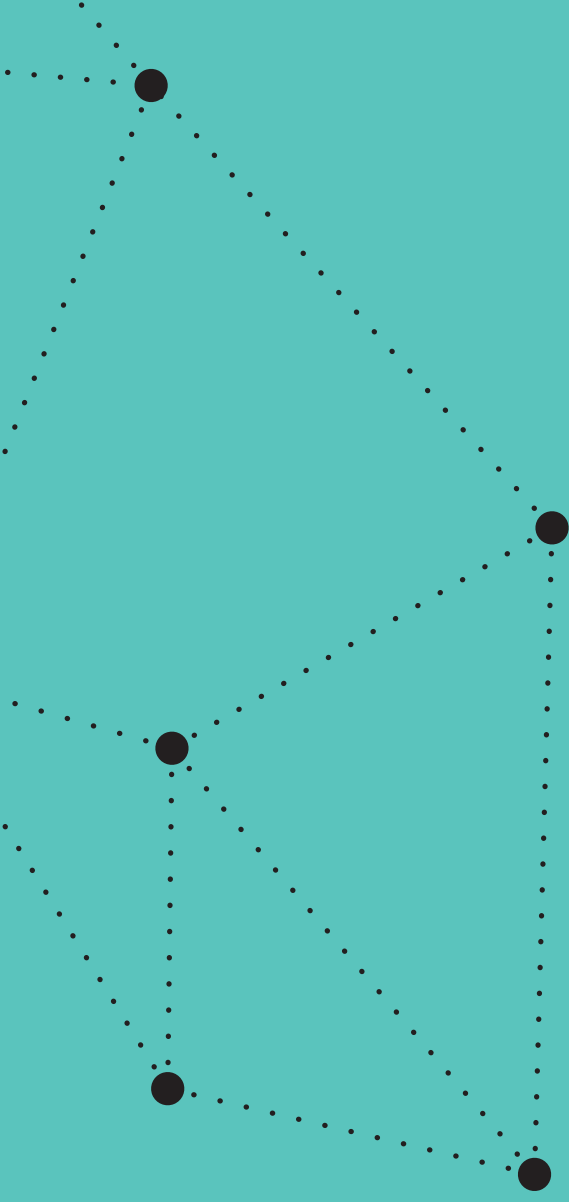
Copyright: Provincie West-Vlaanderen

Voor de publicatie van alle foto's in deze inspiratiegids werd toestemming gevraagd aan de betrokken personen en organisaties.

Verantwoordelijke uitgever: Ann Tavernier, directeur Economie, Europese en Internationale Samenwerking Provincie West-Vlaanderen, Provinciehuis Boeverbos, Kon Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries

Wettelijk depotnummer: D/2020/0248/08

INSPIRATIEGIDS DUURZAME VOEDING

Wereldhuis West-Vlaanderen

Provinciaal forum voor relaties met het Zuiden

Hugo Verrieststraat 22

8800 Roeselare

τ 051 26 50 50

ε wereldhuis@west-vlaanderen.be

www.facebook.com/wereldhuiswv

www.west-vlaanderen.be/wereldhuis